

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3103/2020. (IV. 23.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportjának 22.Bv.89/2018/45. számú végzése, valamint a Szegedi Törvényszék mint másodfokú bíróság 6.Bpkf.1620/2019/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselő (dr. Kovács Arthur ügyvéd) útján eljárva, az Abtv. 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportjának 22.Bv.89/2018/45. számú végzése, valamint a Szegedi Törvényszék mint másodfokú bíróság 6.Bpkf.1620/2019/2. számú végzése alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azokat, mivel a hivatkozott bírósági végzések az indítvány szerint sértik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, XV. cikk (1) bekezdését, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdését.
- [2] 1.1. A panasz alapjául szolgáló ügy tényállása szerint az indítványozó 2012. július 23-ától előbb előzetes letartóztatásban volt, majd 2013. július 30-ától (azóta is folyamatosan) szabadságvesztés büntetését tölti a Szegedi Fegyház és Börtönben. Az indítványozó jogi képviselőjén keresztül előbb 2017. május 22-én, majd később 2018. április 3-án kártalanítási kérelmet terjesztett elő a 2012. július 23-a és 2018. április 3-a közötti fogvatartása okán, a jogszabályban meghatározott élettér hiánya miatt, emellett pedig 2018. március 6-án a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 144/B. §-a alapján panaszt is benyújtott az alapvető jogait sértő elhelyezési körülmények miatt.
- [3] A Csongrád Megyei Főügyészség (a továbbiakban: főügyészség) a 2017. január 1-je és (a kérelem benyújtása, azaz) 2018. április 3-a közötti időszak tekintetében úgy nyilatkozott, hogy valóban megalapozott az indítványozó kérelme, ezért 453 nap tekintetében javasolta a kártalanítás megállapítását. A kérelem szerinti további időszak tekintetében azonban az érdemi vizsgálat nélküli elutasítást javasolta, elkésettség okán.
- [4] Az első fokon eljáró Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja a főügyészség javaslatával értett egyet: a kérelemnek részben helyet adott (a 2017. január 1-je és 2018. április 3-a közötti időszak vonatkozásában 453 napi tételt, összesen 543 600 Ft kártalanítást ítélt meg), részben pedig – elkésettség okán – érdemi vizsgálat nélkül elutasította. Utóbbi tekintetében az első fokú végzés kiemelte, hogy a Bv. tv. 10/A. § szerinti a kártalanítás onnantól számított 6 hónapig érvényesíthető, amikor az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények megszűntek. Tekintettel arra, hogy az indítványozó az eljárás során mindössze egyszer (2018. március 6-án) terjesztett elő a Bv. tv. 144/B. §-a szerinti panaszt, és ilyet 2017. június 30-áig egyszer sem terjesztett elő, így a bíróság szerint a 2012. július 23-a és 2016. december 31-e közötti időszakra nem érvényesíthette igényét. Ezzel szemben a 2017. január 1-je és 2018. április 3-a közötti időszakban megállapítható volt a jogsértés, tekintettel az Alaptörvény III. cikkére, valamint a szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbíróság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól szóló 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet (a továbbiakban: IM rendelet) előírásaira.
- [5] 1.2. A törvényszék büntetés-végrehajtási ügyben eljáró bírósági titkárának végzésével szemben az indítványozó és annak védője is fellebbezéssel élt. Az indítványozó védője az érdemi vizsgálat nélkül elutasított rész tekintetében kérte annak érdemi elbírálását. Kifogásolta, hogy az eljárásban a kérelmeit elkülönülten és nem egységesen bírálták el, továbbá azt is, hogy az első fokú bíróság felrótta, hogy a 2017. január 1-jét megelőző időszak tekintetében az indítványozó nem terjesztett elő panaszt.

- [6] A törvényszék mint másodfokú bíróság a fellebbezéseket elutasította. Végzésének indokolásában a másodfokú bíróság a tényállást több ponton is pontosította, így például kiemelte, hogy az indítványozó 2017. február 13–19. között, valamint 2018. február 26–27-én is az IM rendelet szerinti méretű zárkában volt elhelyezve. A másodfokú bíróság hangsúlyozta azt is, hogy az elsőfokú bíróság helyesen bírálta el egy eljárásban, de elkülönítlen a 2017. május 22-ei és a 2018. április 3-ai kérelmeket. A másodfokú bíróság annyiban pontosította az elsőfokú bíróság végzését, hogy az indítványozó nem csak 2017. június 30-ig terjeszthette volna elő panaszát a 2012. július 23-a és 2016. december 31-e közötti időszakra nézve, azt azonban hangsúlyozta, hogy a Bv. tv. 10/A. §-a szerint, a kártalanítási kérelem előterjesztésének feltétele a panasz benyújtása. Így tehát az indítványozónak az első kártalanítás iránti kérelme benyújtásakor lehetősége lett volna a 2012. július 23-a és 2016. december 31-e közötti időszakra is panaszt benyújtania, és ekkor nem esett volna el ezen időszakra eső kártalanítástól sem. Tekintettel azonban arra, hogy ez elmaradt, így ezen kérelem nem volt érdemben elbírálható. A második kérelem tekintetében a másodfokú bíróság megállapította, hogy az elsőfokú bíróság számítási hibát vétett, így az indítványozót nem 453 napnyi, hanem 449 napnyi kártalanítás illeti meg, így az megítélt kártalanítás összegét a másodfokú bíróság e szerint pontosította.
- [7] 1.3. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszában kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportjának 22.Bv.89/2018/45. számú végzése, valamint a Szegedi Törvényszék mint másodfokú bíróság 6.Bpkf.1620/2019/2. számú végzése alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azokat. Az indítványozó álláspontja szerint a másodfokú bíróság jogértelmezése okszerűtlen és önkényes, továbbá szembemegy a bírósági gyakorlattal is. Az eljáró bíróságok ugyanis hibásan értelmezték a Bv. tv. jelen ügyre irányadó rendelkezéseit. A törvény célja ugyanis az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények esetére szóló hatékony hazai kártalanítást kívánta bevezetni, azonban ez a támadott végzések során nem érvényesült, így azok törvénysértők. Álláspontja szerint a Bv. tv. 436. § (10)–(11) bekezdésének okszerűtlen és téves értelmezése abból ered, hogy törvényszék általi törvényértelmezés folyományaként az indítványozónak a Bv. tv. 144/B. § szerinti panaszt kellett volna benyújtani a kérelem elbírálásához, pedig a Bv. tv. 10/A. § (6) bekezdése egyértelműen kimondja, hogy az EJEB-hez benyújtott kérelem esetén ezen feltétel nem alkalmazható. Ennek kapcsán utalt arra az indítványozó, hogy a Bv. tv. 436. § (10) bekezdésében foglalt átmeneti rendelkezések egyértelműen azt rendelik, hogy kedvezményes elbírálásban részesüljenek az ítéltek azon csoportjai, akik az EJEB-hez nyújtottak be kérelmet alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt. A szerinte okszerűtlen értelmezés szembement a hazai bíróságok országosan kialakult, több éves és következetes gyakorlatával, miközben az eltelt időszak alatt a jogszabályi szöveg nem változott. Önkényes volt a jogértelmezése a bíróságnak, amelynek eredménye sem nyelvtani, sem logikai úton nem következik a jogszabály szövegéből és annak céljából. Ennek alátámasztásául több korábbi, a törvényszék és más bíróságok előtt folyamatban volt kártalanítási eljárás során hozott döntést mutatott be példaként.
- [8] Mindezekre tekintettel az indítványozónak az volt az álláspontja, hogy az eljáró bíróságoknak követniük kellett volna a 2017. január 1-je óta kialakult következetes gyakorlatot, miszerint azokban az esetekben, ahol a kártalanítási kérelem alapjául szolgáló fogvatartási időszak kezdőnapja 2017. január 1. napja előtti, a zárónapja 2016. december 31. utáni vagy amennyiben az ügyfél panaszt nyújtott be az EJEB-hez, amely panaszt 2017. január 1. előtt lajstromba vettek, ezen kívül ha az ügyfél nem terjesztett elő panaszt a fogvatartó büntetés-végrehajtási intézet parancsnokához az alapvető jogait sértő elhelyezési körülmények miatt, akként bíráltak el, hogy a kártalanítási igény záró időpontjaként 2016. december 31. napját (vagy egyes bíróságok a kérelem benyújtásának napját) vették figyelembe, ugyanakkor a kérelmet érdemben vizsgálták és az egyéb feltételek fennállása esetén kártalanítást ítélték meg a kérelmező számára.
- [9] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében foglalt törvény előtti egyenlőség sérelme kapcsán kifejtette, hogy a törvényszék azonos tényállás mellett, azonos jogszabályt alkalmazva, az eddigi gyakorlathoz képest eltérő döntést hozott. Nem helytálló véleménye szerint az, hogy korábban kelt ügyekben helyt adtak a kérelmeknek és megítélték a kártalanítást, majd ezzel teljesen ellentétes módon az ugyanilyen alapokon fekvő ügyben, jelen esetben viszont érdemi vizsgálat nélkül elutasították, miközben más hazai bíróságok ilyen kérelmeket érdemben vizsgálnak és kártalanítást ítélték meg. Ennek folyományaként jelen panasz indítványozója nem minősült egyenlőnek azon kérelmezőkkel, akiknek ügyében szintén a törvényszék járt el, csak korábban, illetve olyan kérelmezőkkel, akiknek a kérelmet más törvényszék bírálta el.
- [10] A fentiek mellett az indítványozó az Alaptörvény B) cikkének a sérelmét is állította, mivel véleménye szerint a törvényszék a 2017. január 1-jétől hatályos szabályozást visszamenőleges hatállyal alkalmazta a 2017. január 1-jét

megelőző időszakra nézve (ugyanis ezen időszakra érvényesíthető kártalanítási kérelmek benyújtásához követeleli meg a 2017. január 1-jétől elvárt panasz benyújtásának intézményét). Úgy véli, ezen álláspontját erősíti az Alkotmánybíróságnak a 3154/2019. (VII. 3.) AB határozata is, amely szerint a visszaható hatály tilalma a jogalkalmazás során is irányadó.

- [11] 2. Az Abtv. 56. §-a alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának kérdésében dönt, ennek során mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának feltételeit. A befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [12] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján tanácsban járt el, és az indítványozó panaszának vizsgálata alapján azt állapította meg, hogy az alkotmányjogi panasz az alábbi okok miatt nem fogadható be.
- [13] 2.1. Az indítványozó az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszában a támadott végzések alaptörvényellenességét az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, XV. cikk (1) bekezdésének, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére alapozta. Az Abtv. 27. §-a alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti vagy hatáskörét az Alaptörvénybe ütközően korlátozza, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [14] 2.2. A törvényszék mint másodfokú bíróság végzése ellen nincs helye fellebbezésnek, az Abtv. 27. §-a szerinti indítvány tehát e tekintetben megfelel a törvényi feltételeknek.
- [15] Jelen ügyben az alkotmányjogi panaszt az alapul szolgáló, kártalanítási igényt előterjesztő személy nyújtotta be az ügyét érdemben lezáró bírósági végzéssel szemben, így az indítványozó érintettnek tekinthető, tehát jogosult volt az alkotmányjogi panasz előterjesztésére.
- [16] A fentiek mellett megállapítható, hogy az indítványozó az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott határidőn belül terjesztette elő az indítványát.
- [17] 2.3. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában hivatkozott többek között az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére is. E tekintetben az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy következetes gyakorlata szerint a testület csak kivételes esetekben, így különösen a visszaható hatályú jogalkotás és a felkészülési idő hiánya esetén ismeri el az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogbiztonság elvét olyan Alaptörvényben biztosított jogként, amelyre alkotmányjogi panasz is alapítható {elsőként lásd: 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [14], többek között megerősítette: 3302/2019. (XI. 18.) AB végzés, Indokolás [26]}. Az alkotmányjogi panaszban az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével összefüggésben azonban az indítványozó nem adott elő érdemi indokolást a fentiek vonatkozásában, így az Alaptörvény B) cikkére jelen ügyben alkotmányjogi panasz nem alapítható.
- [18] 2.4. Az Alkotmánybíróság az indítványnak az Alaptörvény XV. cikkét, valamint XXVIII. cikkét érintő része tekintetében hangsúlyozza, hogy az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság további tartalmi feltételeként nevesíti, hogy a panasznak a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést kell tartalmaznia.
- [19] Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően az Alkotmánybíróság hatáskörébe kizárólag a bírói döntéseknek az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamilyen jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogvédelem nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ami nem adhat alapot számára minden olyan esetben történő beavatkozásra, amikor vélt vagy esetleg valós jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]}. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon {3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]}.

- [20] Az Alkotmánybíróság a fentiekkel összefüggésben megállapította, hogy az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jog és az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésben foglalt törvény előtti egyenlőség vonatkozásában is kizárólag a bíróság törvényértelmezését vitatta. Az Alkotmánybíróság ezért arra a következtetésre jutott, figyelembe véve az eljáró bíróságoknak a végzéseikben kifejtett indokolását, hogy az indítványozó panasz a sérelmezett döntéssel kapcsolatban nem állított bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem vetett fel. Az indítványozó tehát a bírói törvényértelmezést anélkül vitatta, hogy értékelhető, alapjogi sérelemre vonatkozó indokolást adott volna elő, így nem teljesítette az Abtv. 29. §-ában meghatározott befogadhatósági feltételt.
- [21] 3. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésében foglaltakra, az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2020. április 7.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/111/2020.

